

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев2 150/2022
18.03.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Катрине Манојловић Андрић, председника већа, Гордане Џакула и Марине Милановић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Драган Милутиновић, адвокат из ..., против туженог ЈКП „Медијана“ Ниш, чији је пуномоћник Драган Јовановић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1572/21 од 05.10.2021. године, у седници већа одржаној 18.03.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 1572/21 од 05.10.2021. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована, жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Нишу П1 1431/19 од 05.11.2020. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 41.836,40 динара.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П1 1431/19 од 05.11.2020. године, ставом првим изреке, под тачком 1. и 2, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да тужиоцу исплати по основу разлике између исплаћене и припадајуће зараде накнаде трошкова за исхрану у току рада и накнаде за регрес за коришћење годишњег одмора, за период од децембра 2012. до јануара 2015. године, појединачне месечне износе означене у овом ставу изреке са законском затезном каматом по месечном доспећу до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име трошкова парничног поступка исплати укупан износ од 90.500,00 динара, од чега на износ од 82.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 1572/21 од 05.10.2021. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке као и одлука о трошковима поступка садржана у ставу другом изреке, тако што се: обавезује тужени да тужиоцу исплати: 1) на име разлике између исплаћене и припадајуће накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од децембра 2012. до јануара 2015. године појединачно опредељене месечне износе са законском затезном каматом почев од дана доспећа до коначне исплате све ближе наведено у овом ставу изреке и 2) на име разлике накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од

децембра 2012. до јануара 2015. године појединачно одређене месечне износе са законском затезном каматом од доспећа до коначне исплате све ближе наведено у овој тачки става првог изреке. Ставом другим изреке, преиначена је одлука о трошковима парничног поступка у ставу другом изреке, тако што се обавезује тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 138.700,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2) Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18 и 18/20) – у даљем тексту: ЗПП, па је нашао да је ревизија основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2) ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у радном односу код туженог на неодређено време по основу уговора о раду, на радном месту - ..., са коефицијентом за исплату зараде 2,8. Анексом уговора о раду од 06.10.2015. године, тужиоцу је одређен коефицијент 1,4. Тужилац тужбом тражи исплату на име разлике између исплаћене и припадајуће накнаде трошкова за исхрану у току рада и разлике накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од децембра 2012. закључно са јануаром 2015. године, заснивајући захтев на одредбама Колективног уговора туженог бр. 1-1977 од 07.04.2011. године који је у наведеном периоду био на снази. У одговору на тужбу и током поступка, тужени је оспоравао основ и висину тужбеног захтева, наводећи да је обрачун и исплату спорних потраживања вршио тужиоцу у оквирима императивних - ограничавајућих прописа у које спадају Закон о утврђивању максималне зараде у јавном сектору, Закон о умањењу нето прихода лица у јавном сектору, Закона о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања корисника јавних средстава и Уредбе о начину и контроли обрачуна и исплате зарада у јавним предузећима. На основу налаза вештака економске струке од 15.01.2016. године утврђена је разлика од исплаћених до припадајућих износа за све наведене основе траженог новчаног потраживања према Колективном уговору. Вештак је у изјашњењу од 29.03.2017. године, изјашњавајући се на примедбе туженог, навео да тужени није у складу са законским прописима саставио програме пословања за 2013. и 2014. годину и испланирао трошкове пословања, трошкове зараде и трошкове накнаде на име топлог оброка и регреса у складу са законским прописима и упутствима о изради годишњих програма пословања. На предлог туженог током поступка је обављено и вештачење од стране вештака од 19.02.2018. године, којим је утврђено да је тужени правилно вршио обрачун зараде и накнаде за топли оброк и регрес у складу са одлукама тужене о висини цене рада и висини накнада и то у одређеном проценту од просечне месечне зараде по запосленом у РС за претходни месец. Према извештају Комисије вештака утврђено је да је програм пословања по питању масе исплаћених средстава зараде реализован у проценту 99,72% за период од 2012. до 2105. године. Цена рада за најједноставнији рад формирана је тако што се маса средстава за зараде за укупан број

запослених у бруто износу утврђена програмом пословања за конкретни месец подели бројем укупних коефицијената запослених у том месецу. Тако утврђена цена рада множи се са коефицијентом сваког запосленог радника. На тај начин се утврђује основна зарада која није могла бити у износу који је утврђен колективним уговором, управо због предефинисане суме средстава за зараде и током времена је одступала све више, јер је просечна зарада у Републици која је била основ за утврђивање основне зараде према Колективном уговору расла у већем проценту, него што је програмима пословања планирано повећање зарада а које је било условљено другим законским и подзаконским актима. Такође, почев од новембра 2014. године применом Закона о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава дошло је до додатног смањења бруто основица, па и цене рада код туженог.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужбени захтев тужиоца неоснован, налазећи да је тужени у спорном периоду био у обавези да примењује одредбе закона у вези ограничења по питању обрачуна и исплате зараде и других примања из радног односа - Закона о утврђивању максималне зараде у јавном сектору (члан 1), Закона о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, Закона о умањењу нето прихода лица у јавном сектору (члан 2. тачка 5), што је регулисано и одредбом члана 32. тада важећег Колективног уговора туженог, те да није било могућности мимо императивних законских прописа вршити исплату. Налази да је тужени поред тога, обрачун и исплату предметних накнада вршио у складу са донетим одлукама које су биле базиране на маси одобренних средстава за исплату зарада запосленима код туженог према Програму пословања и да је тужени поступајући на тај начин тужиоцу у свему тражене накнаде исплатио у припадајућем износу.

Побијаном другостепеном одлуком преиначена је првостепена пресуда и тужбени захтев је усвојен. Другостепени суд је примењујући одредбе члана 115. став 3, члана 118. тачка 5. и 6. Закона о раду и одредбе члана 43. тачка 6. и 7. Колективног уговора „Медијана Ниш“ бр. 1-1977 од 07.04.2011. године, закључио да тужилац има право на накнаду топлог obroка и регреса за годишњи одмор у висини прописаној чланом 43. Колективног уговора код послодавца. Стога, налази да му припада разлика у износима који су утврђени налазом и мишљењем вештака економско-финансијске струке, за период од децембра 2012. до јануара 2015. године, која представља разлику мање обрачунатог регреса и топлог obroка према одлукама директора и припадајућих накнада на основу колективног уговора из 2011. године са Анексом 1. од 21.02.2014. године, а све сходно члану 118. став 1. тачка 5. и 6. Закона о раду, обзиром да тужени није могао тужиоцу ускратити право признато законом.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом указује да је побијана другостепена одлука донета уз погрешну примену материјалног права.

Одредбом члана 1. Закона о умањењу нето прихода лица у јавном сектору („Службени гласник РС“ бр.108/13) прописано је да се овим законом уређује умањење нето зараде и нето других примања запослених, односно ангажованих лица у јавном сектору Републике Србије, уз одређене изузетке прописане овим чланом закона. Према члану 2. закона, јавни сектор Републике Србије чине између осталог и јавна предузећа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, односно локална самоуправа,

као и субјекти чији је оснивач јавно предузеће. Зарада запосленог у јавном сектору обухвата: зараду, односно плату и накнаду зараде, односно плате у складу са законом који уређује радне односе, осим за запосленог у јавном сектору који је упућен у иностранство ради обављања послова за правна лица - резиденте Републике за којег је зарада исплаћени новчани износ за извршени рад, док друго примање запосленог у јавном сектору представља сваки приход који остварује запослени у јавном сектору од исплатиоца прихода као уговорену накнаду за рад финансирану из средстава тог исплатиоца прихода или другог лица из јавног сектора, а који се не сматра зарадом у складу са овим законом. Чланом 3. закона прописано је да умањени нето приход запосленог у јавном сектору представља нето приход помножен коефицијентом за умањивање који је ближе одређен овим чланом. Члан 4. став 1. наведеног закона прописује да је исплатилац прихода дужан да обрачуна, обустави и на прописани уплатни рачун буџета Републике Србије пренесе збир разлика за уплату обрачунатих за свако лице запослено у јавном сектору истога дана када овим лицима исплаћује умањени нето приход, док је ставом 2. прописано да по истеку календарског тромесечја, а најкасније до 15. у првом месецу наредног календарског тромесечја, Пореска управа контролише да ли је за претходно календарско тромесечје нето приход запослених у јавном сектору умањен у складу са овим законом.

Одредбом члана 1. Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зараде других сталних примања код корисника јавних средстава („Службени гласник РС“, број 116/14 – ступио на снагу 28.10.2014. године) прописано је да се овим законом привремено уређује основица, односно вредност радног часа, вредност бода и вредност основне зараде, за обрачун и исплату плата, односно зарада као и других сталних примања изабраних, именованих, постављених и запослених лица као корисника јавних средстава са циљем очувања финансијског система у Републици Србији и система плате и зарада у јавном сектору. У члану 3. став 1. наведеног закона, прописано је да се у овом закону платом сматра зарада запосленог код корисника јавних средстава утврђена у складу са законом који уређује радне односе, односно плате изабраног, именованог и постављеног лица, запосленог код корисника јавних средстава утврђеног у складу са законом који уређује плату у државним органима, органима локалне власти, организацијама обавезног социјалног осигурања и јавним службама. У члану 4. истог закона, прописано је да су ништаве одредбе општег или појединачног акта којима се повећавају основице, коефицијенти и други елементи, односно уводе нови елементи, на основу којих се повећава износ плата и других сталних примања код субјеката из члана 2. овог закона, донет за време примене овог закона.

Чланом 104. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14) прописано је да запослени има право на одговарајућу зараду, која се утврђује у складу са законом, општим актом и уговором о раду. Одредба члана 105. Закона о раду прописује да се зарада састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, зараде по основу доприноса запосленог пословном успеху послодавца (награде, бонуси и сл.) и других примања по основу радног односа, у складу са општим актом и уговором о раду (став 1.). Под зарадом у смислу става 1. овог члана сматра се зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде (став 2.). Под зарадом у смислу става 1. овог члана сматрају се сва примања из радног односа, осим примања из члана 14, члана 42. став 3. тач. 4) и 5), члана 118. тач. 1-4), члана 119, члана 120. тачка 1) и члана 158. овог закона (став 3).

Тужени је корисник буџетских средстава и на њега се, осим поменутог закона, примењују Закон о буџету и Закон о буџетском систему, па обавезе које преузима морају одговарати апропријацији која му је одобрена за ту намену у одговарајућој буџетској години (члан 54. Закона о буџетском систему).

Под зарадом се сматрају примања из радног односа као што је, између осталог, и накнада за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, а што произлази из одредбе члана 105. Закона о раду, па појам зараде у складу са Законом о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, подразумева зараду утврђену у складу са законом који уређује радне односе. Другачијим тумачењем појма зараде не би био испуњен циљ Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава (члан 1), јер би то значило селективну примену закона, имајући у виду и да коефицијент за обрачун плате изабраних, именованих и постављених лица и запослених у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама, садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, на које се као и на запослене код туженог примењује Закон о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава.

С обзиром да су правила из Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, Закона о буџету и Закона о буџетском систему императивне природе која се морају безусловно поштовати, без права да се у њима било шта мења, код буџетског финансирања плата код туженог није могуће применити корективно правило из члана 8. став 2. Закона о раду јер је управо законом одређен начин утврђивања основице за плате. Због тога и по схватању овог суда, одредбе Посебног колективног уговора, донете пре ступања на снагу Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, ништаве су и као такве не могу да производе правно дејство (ПКУ не може бити супротан закону на основу члана 103. ЗОО у вези члана 240. Закона о раду) због чега је другостепена пресуда преиначена и тужбени захтев тужиоца одбијен.

Како је другостепени суд због погрешне примене материјалног права обавезао туженог да тужиоцу исплати тражене накнаде, Врховни касациони суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, преиначио другостепену одлуку, одбио жалбу тужиоца и потврдио првостепену пресуду.

Тужени је успео у поступку по ревизији, па му на основу члана 153. и 154. ЗПП припадају и опредељени трошкови овог поступка, који су му досуђени у укупном износу од 41.836,40 динара, а од чега 18.000,00 динара на име трошкова за састав ревизије од стране адвоката, а према важећој Адвокатској Тарифи („Службени гласник Републике Србије“ број 37/21 од 14.04.2021. године), на име таксе за ревизију износ од 9.534,56 динара и за одлуку по ревизији износу од 14.301,84 динара.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Председник већа – судија
Катарина Манојловић Андрић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић